

MUSEU D'HISTÒRIA
DE BARCELONA

CURS 2009-2010

LES ESCOLES AL MUHBA

 BARCELONA
CULTURA

Ajuntament de Barcelona

Fotografia portada:
© Tavisà-Jordi Todó
Fotografia pàgina 3:
© MUHBA-Pep Herrero
Disseny gràfic:
PFP, Quim Pintó i Montse Fabregat
Impressió:
NAOP, S.L.

LES ESCOLES AL MUHBA

Sumari

PRESENTACIÓ	5
PROJECTE EDUCATIU INTEGRAT	6
PROJECTE 150 ANYS DEL PLA CERDÀ I DELS JOCS FLORALS	12
Exposició <i>Barcelona i els Jocs Florals, 1859. Modernització i romanticisme</i>	14
Exposició <i>Cerdà i Barcelona. La primera metròpolis, 1853-1897</i>	15
Visites, itineraris urbans i tallers relacionats amb el projecte	16
ALTRES EXPOSICIONS TEMPORALS EN COL-LABORACIÓ	19
<i>Imatges i memòria de Mauthausen</i>	19
<i>Madrid-Barcelona. 40 anys de moviment veïnal</i>	19
VISITES, ITINERARIS I TALLERS D'HISTÒRIA DE BARCELONA	20
Educació infantil i primària	22
Educació secundària i cicles formatius	30
QUADRE RESUM	41

Com cada any el Museu d'Història de Barcelona presenta el seu programa d'activitats escolars. Tot i la llarga tradició que ja té aquest programa, un compromís clar de la institució és renovar constantment les propostes presentades amb la finalitat d'esdevenir un “mirall de la ciutat” actualitzat, és a dir, un reflex de la història de Barcelona que incorpori els resultats de les línies de recerca que es van encetant. L'objectiu d'aquest programa escolar és proporcionar les claus que permetin llegir, interpretar i construir coneixement sobre la ciutat i el seu patrimoni. En definitiva, claus que permetin entendre-la i sentir-la com a pròpia.

Una de les prioritats del MUHBA és trencar barreres entre museu i escola, per aconseguir establir una estreta relació entre tots els agents educatius de la ciutat i el seu entorn metropolità. En relació a aquest propòsit, el museu presenta el **Projecte educatiu integrat**, per consolidar pràctiques quotidianes de col·laboració de cara a construir projectes educatius compartits, duts a terme en part en els espais patrimonials i en part a l'escola.

D'altra banda, s'introdueix un tema central i monogràfic, que enguany és el **Projecte 150 anys del Pla Cerdà i dels Jocs Florals**, al voltant de les exposicions temporals vigents i que genera un gruix considerable d'activitats relacionades. Amb l'objectiu de facilitar el treball a l'escola, el Museu proporcionarà materials específics per als professors i facilitarà el desplaçament d'un educador del museu a l'institut per tal de preparar la visita, el taller o els itineraris amb els alumnes.

A partir de la tardor del 2009 el MUHBA posa a disposició de les escoles i del públic general un nou equipament, que ha suposat la restauració i arranjament museogràfic d'un antic espai arqueològic prou conegut per tots: la **Via sepulcral romana de la plaça Vila de Madrid**. En el centre d'interpretació homònim, situat a tocar de les restes arqueològiques on hi perviu la traça d'una antiga via que menava cap a Barcino, s'explicarà com una xarxa de vies principals i secundàries articulava el pla de Barcelona i el connectava amb la resta del territori de la romanitat. S'hi presentaran també els resultats de les detallades recerques dirigides pel Museu sobre la necròpolis localitzada a banda i banda de la via, amb valuoses informacions sobre els ritus i pràctiques funeràries, les característiques de la població o l'organització social, així com també sobre el paisatge immediat i la topografia de l'entorn. Noves propostes escolars com ara *Camins i necròpolis al voltant Barcino, Morir i ser enterrat a Barcelona al llarg del temps (part I)* o l'itinerari *Barcino/BCN* ha estat pensades especialment per a treballar aquest espai amb les escoles. Per últim, a partir de gener del 2010 és prevista la reobertura del Centre d'Interpretació del Park Güell amb una museografia renovada, fet que generarà també interessants activitats adreçades a les escoles.

PROJECTE EDUCATIU INTEGRAT

El projecte educatiu integrat és una iniciativa en construcció que constitueix l'element central del programa educatiu del MUHBA. Més enllà de l'oferta general d'activitats, el museu té la voluntat d'establir vincles i complicitats amb les escoles i els instituts per tal de construir projectes compartits i activitats que es facin en part a l'escola i en part al museu. Durant el curs 2009-2010 els projectes que es duran a terme seran els següents: **Passeig de percepcions**, al monestir de Pedralbes, per a educació infantil i educació especial; **Patrimonia'm** i **Casal dels museus**, adreçats a cicle superior de primària; **Viatge per Barcelona**, emmarcat en el projecte global **Apropia't la ciutat** per a secundària, i **Recerca tutorada**, per fomentar treballs de recerca a batxillerat. Una altra proposta més específica és el seminari de formació del professorat **Mai més i enlloc**.

Vista de Barcelona d'A. Van Wyngaerde, 1563
© Museu Albertina de Viena

PASSEIG DE PERCEPCIONS

Adreçat a educació infantil i educació especial

Projecte de proximitat del MUHBA amb les escoles de l'entorn del monestir de Pedralbes, en col·laboració amb els centres de recursos pedagògics (CRP) de Les Corts i de Sarrià - Sant Gervasi. Els destinataris d'aquest projecte són alumnes de cycle superior d'educació infantil i alumnes d'educació especial. Com a preparació de l'activitat, es du a terme un treball previ a l'escola i després un concert, que també és visita i espectacle, al monestir de Pedralbes, en què es relacionen les formes musicals amb la percepció a través dels sentits. L'objectiu és despertar la sensibilitat i l'emoció en la percepció de l'entorn aprofitant el fil conductor de la música.

Amb la perspectiva d'ampliar el projecte a altres centres escolars, durant el curs escolar 2009-2010 s'estudiaran les demandes vingudes d'escoles d'altres districtes que hi vulguin participar.

PATRIMONIA'M

Adreçat a educació primària i primer d'ESO

Projecte del MUHBA en col·laboració amb el CRP de Ciutat Vella, la Inspecció d'Ensenyament, el Districte de Ciutat Vella i Abacus, que ja té una consolidada experiència de cursos anteriors. A partir del curs 2009-2010 s'iniciarà l'extensió del projecte a altres zones de la ciutat, amb la incorporació d'escoles de Ciutat Meridiana, Districte de Nou Barris.

Els centres educatius que hi participen se centren en un determinat element patrimonial de Barcelona i desenvolupen al seu entorn activitats d'ensenyament i aprenentatge amb un enfocament globalitzador i transversal. L'objectiu és l'apropiació del patrimoni històric de la ciutat per part dels estudiants.

El projecte es desenvolupa en diferents espais de l'escola, al museu, a l'entorn de l'element patrimonial escollit o en altres elements patrimonials de la ciutat.

CASAL DELS MUSEUS

Adreçat a cycle superior de primària

Casal organitzat conjuntament pel Museu d'Història de Barcelona, el Museu Frederic Marès i el Museu Picasso. Les activitats del casal se centraran en l'aproximació a la trajectòria de la ciutat i dels ciutadans al llarg del temps. A partir d'un acostament formal al seu patrimoni s'estableix un clima de diàleg, amb jocs que fomenten tant la imaginació com la negociació entre les persones participants.

APROPIA'T LA CIUTAT

Adreçat a ESO

És un projecte d'innovació educativa en fase d'experimentació que mira de proporcionar als instituts de Barcelona i al seu entorn metropolità una sèrie de recursos per construir un currículum de ciències socials en què el museu i la ciutat de Barcelona esdevenen els elements vertebradors.

El projecte vol estimular els alumnes perquè coneguin la ciutat on viuen i hi puguin prendre part activa a partir d'una concepció global i articulada de la metròpoli. Al mateix temps permet estrènyer els vincles entre escola, ciutat i museu.

Apropia't la ciutat està format per quatre blocs, cadascun adreçat a un curs de secundària. A primer d'ESO es treballen les formes històriques de debat públic a «Apropiacions de la polis»; a segon d'ESO es construeix una visió de la ciutat a través d'una selecció d'obres d'art amb les «Apropiacions artístiques»; la proposta de tercer d'ESO planteja les «Apropiacions urbanes», amb l'elaboració d'un llibre de viatge per part dels alumnes a partir d'un «Viatge per Barcelona» autoguiat; finalment, a quart d'ESO els alumnes construeixen històries familiars situades a les «Apropiacions personals». Enguany, el MUHBA ofereix com a experiència pilot, la possibilitat de fer un dels blocs prefigurats, el «Viatge per Barcelona», adreçat a tercer d'ESO.

Viatge per Barcelona

Projecte adreçat a tercer d'ESO. Consisteix en un itinerari autoguiat per etapes, pensat perquè els alumnes el facin en grup en el seu temps lliure, aproximadament durant cinc mesos. Es tracta d'un reconeixement extensiu de diferents territoris de la ciutat i la caracterització (urbanística, social i cultural) dels diferents barris.

El museu confegirà conjuntament amb el professorat de cada centre les indicacions d'un recorregut per etapes, de manera que explicacions ordenades i emoció estètica puguin amalgamar-se al llarg d'un viatge urbà que permetrà conèixer i comparar territoris, grups humans, activitats, arquitectures i paisatges de la ciutat.

El resultat serà un treball integrat per una primera part, amb la narració del viatge il·lustrada amb les fotografies del mateix autor, i una segona part de recerca històrica i d'anàlisi urbana. L'elaboració del llibre de viatge permet un entrenament intensiu de les capacitats d'anàlisi, síntesi i representació, i de l'esforç per redactar i per incorporar materials visuals, conclusions i, si convé, bibliografia.

RECERCA TUTORADA SOBRE LA CIUTAT DE BARCELONA

Adreçat a batxillerat

És un projecte d'innovació educativa liderat pel MUHBA que vol establir una col·laboració entre els diferents agents educatius de la ciutat, el museu i l'institut, per tutorar els treballs de recerca dels alumnes de batxillerat que mostren un interès especial per les ciències socials, en concret per diversos temes prefixats relacionats amb la trajectòria històrica i el patrimoni de Barcelona. La proposta permetrà als alumnes participants fer un projecte de recerca en la línia de les darreres investigacions que es duen a terme al museu, tot emprant diversos materials històrics proporcionats pel museu: materials arqueològics, documentació escrita, testimonis orals, material gràfic i el mateix patrimoni arquitectònic de la ciutat. El MUHBA aportarà experts que assessoraran els treballs conjuntament amb el seu professor/ra.

MAI MÉS I ENLLOC PROJECTE D'EDUCACIÓ PER A LA PAU

Adreçat a ESO i batxillerat

Seminari de formació i educació per la pau adreçat al professorat de ciències socials i educació per a la ciutadania per tal que puguin construir una unitat didàctica sobre els conflictes i la seva resolució. És un projecte sobre el Refugi 307 del Poble-sec. A través de la Guerra Civil, ens endinsarem en un projecte d'història i d'educació per a la pau. L'espai de formació serà l'aula aneja del Refugi 307.

Projecte del MUHBA i l'Escola per la Pau (UAB), en el qual col·labora el CRP de Ciutat Vella, el CRP de Sants-Montjuïc, la Inspecció d'Ensenyament i Abacus.

MÉS INFORMACIÓ,
NOVES PROPOSTES,
IDEES I SUGGERIMENTS:
Telèfon: 93 256 21 50
Adreça electrònica:
activitats2-mhcb@bcn.cat

PROJECTE 150 ANYS DEL PLA CERDÀ I DELS JOCS FLORALS

Les dues exposicions temporals principals que estaran vigents al MUHBA aquest curs 2009-2010 permeten fer una profunda reflexió sobre les transformacions culturals i urbanístiques que tingueren lloc a la Barcelona de mitjan segle XIX. Diverses iniciatives culturals, com la instauració dels Jocs Florals, i urbanístiques i arquitectòniques, com la monumentalització de la ciutat, l'enderroc de les muralles o el projecte i la construcció de l'Eixample, van tenir com a objectiu més profund convertir Barcelona en una metròpoli moderna però arrelada en la seva història, amb una gran capacitat per projectar-se com a capital de Catalunya.

Les visites, els itineraris i les visites tallers vinculades a les dues exposicions temporals d'aquest curs ajuden a construir una mirada multidisciplinària de la Barcelona del segle XIX i principi de segle XX, construïda des de la literatura, la història, l'urbanisme, l'arquitectura i les arts.

El MUHBA posa a disposició del professorat diversos materials per preparar la seva unitat didàctica i ofereix també la possibilitat que un educador/ra del museu es desplaci al centre educatiu per tal de preparar amb l'alumnat la visita al museu.

Vista panoràmica de Barcelona de Caula. A.: Ramírez, M.; Mateu, J. M.; 1888
© AHCB

Exposició BARCELONA I ELS JOCS FLORALS, 1859. MODERNITZACIÓ I ROMANTICISME

Del 18 de juliol de 2009 al 10 de gener de 2010

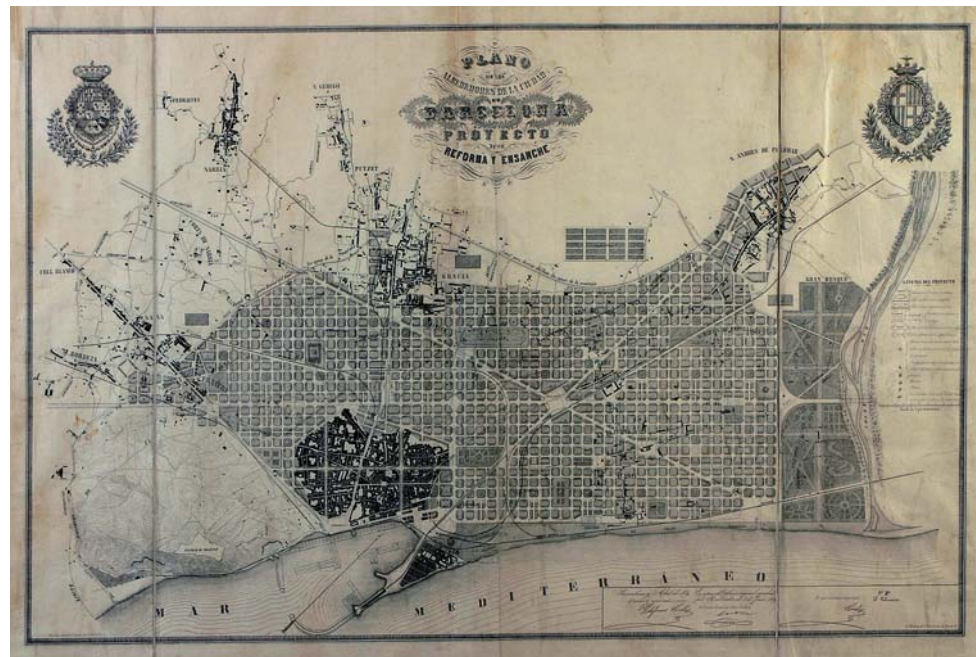

Vista aèria de Barcelona d'Onofre Alsamora, 1860
© AHCB

L'exposició vol commemorar l'aniversari de la restauració dels Jocs Florals, tot situant aquest episodi en un moment clau de la història de Barcelona: el moment en què les elits ciutadanes, davant de l'expectativa real d'unes profundes transformacions materials i institucionals (entre les quals hi ha el Pla Cerdà) en les quals es projecta l'optimisme del moment, elaboren estratègies de construcció cultural que les legitimen i les dignifiquen. Així, la festa dels Jocs Florals, un vell projecte dels primers romàntics catalans, troba finalment lloc com a dispositiu brillant i eloqüent de representació, com la idea mateixa de «renaixença», a què els Jocs serveixen de suport convincent.

Exposició CERDÀ I BARCELONA. LA PRIMERA METRÒPOLI, 1853-1897

Del febrer a finals de setembre del 2010

Projecte de Reforma i Eixample d'Ildefons Cerdà, 1859
© AHCB

La segona meitat del segle XIX va ser l'etapa clau de la modernització de la ciutat de Barcelona. El llançament d'aquest procés està indissolublement lligat a Ildefons Cerdà, moltes vegades vist com una figura genial però aïllada i, fins i tot, enfrontada amb l'ambient barceloní. Si hagués estat així, la seva obra no hauria tingut una continuïtat tan coherent com la que va assegurar, a l'època següent, la personalitat, tan diferent, de l'alcalde Francesc de Paula Rius i Taulet.

Qüestions a tenir en compte

- **Nombre màxim d'alumnes:**
25 per educador/a.
- **Durada de les activitats:**
2 h aproximadament.
- **Preu per grup:**
80 € (màxim 20 alumnes).
A partir de 20 alumnes 4 € per alumne/a.

LA CONSTRUCCIÓ D'UNA VISIÓ ROMÀNTICA DE CIUTAT

Visita i itinerari adreçats a ESO i batxillerat

A mitjan segle XIX, paral·lelament a la Renaixença de la llengua catalana, es produeix una reformulació romàntica de la idea de monument, es dignifica l'espai urbà de Barcelona, s'enderroquen les muralles i s'aprova el Pla d'Eixample d'Ildefons Cerdà. Aquesta activitat consisteix en una visita comentada a l'exposició «Barcelona i els Jocs Florals, 1859. Modernització i romanticisme» i en un itinerari guiat per diversos edificis, places i carrers, des del Liceu fins a l'Acadèmia de Bones Lletres, que són un bon exemple d'aquesta monumentalització de l'espai urbà, cronològicament poc abans de l'enderroc de les muralles i la construcció de l'Eixample.

Objectius:

- Explicar les circumstàncies que motivaren la restauració dels Jocs Florals el 1859.
- Analitzar com es plasmà l'ideari de la burgesia barcelonina en la construcció d'una sèrie d'imaginariis culturals per a la ciutat de Barcelona.
- Establir vincles entre la Renaixença i els processos de monumentalització, dignificació de l'espai urbà i construcció de l'Eixample, iniciatives dirigides a la transformació i representació de Barcelona com a capital europea.
- Establir relacions entre l'ideari cultural de la Barcelona de la Renaixença i els corrents estètics i culturals del segle XIX.
- Fer conèixer les reformes urbanístiques que tingué la que avui en dia anomenem Ciutat Vella durant les dècades centrals del segle XIX.

Punt de trobada:

Casa Clariana-Padellàs (plaça del Rei - Conjunt Monumental)

L'AMBICIÓ METROPOLITANA EN LA CONSTRUCCIÓ DE L'EIXAMPLE

Visita taller adreçada a ESO i batxillerat
A partir del febrer del 2010

La visita a l'exposició «Cerdà i Barcelona. La primera metròpoli, 1853-1897» i el taller vinculat permeten estudiar com la ciutat de Barcelona, a mitjan segle XIX, passà de ser una plaça forta militar construïda dins de les muralles a convertir-se en una gran metròpoli amb un projecte d'Eixample il·limitat. L'activitat es dinamitza a partir d'una proposta de treball per grups en què s'estudia com canviaren les condicions de vida a la ciutat a partir de la construcció de l'Eixample, quines en van ser les fases i el procés constructiu, i com l'arquitectura de l'Eixample va contribuir a crear una imatge simbòlica de la ciutat, amb una forta càrrega política; tot això, situant els principals debats que suscità el projecte.

Objectius:

- Explicar les fases d'aprovació del Pla Cerdà, com també el procés constructiu de l'Eixample.
- Analitzar les condicions de vida a la ciutat abans i després de la construcció de l'Eixample.
- Explicar el procés d'expansió de l'Eixample i l'agregació dels pobles del pla a la ciutat de Barcelona.
- Situar els debats que suscità a mitjan segle XIX l'Eixample de Barcelona.

Lloc:

Saló del Tinell (plaça del Rei - Conjunt Monumental)

RAÓ, PASSIÓ I NEGOCI EN LA CONSTRUCCIÓ DE L'EIXAMPLE

Visita i itinerari adreçats a ESO i batxillerat

Recorregut per les coincidències i les desavinences entre el Pla Cerdà, les propostes arquitectòniques del modernisme i el noucentisme i la promoció immobiliària, des de finals del segle XIX fins a mitjan segle XX a l'Eixample. És una lectura en diferents replans de la materialització de l'Eixample, que recorre des de l'Illa de la Discòrdia fins als confins amb Gràcia, per tornar a baixar fins a la Pedrera.

Objectius:

- Explicar la transformació urbana de la ciutat de Barcelona de mitjan segle XIX fins a principis del segle XX: l'enderroc de les muralles i l'expansió de la ciutat pel pla de Barcelona. El creixement dels suburbis i la construcció de l'Eixample.
- Explicar i analitzar les idees urbanístiques clau del Pla Cerdà: l'estructura de l'illa, la mobilitat, les activitats i la població.
- Analitzar l'execució del Pla Cerdà des del vessant econòmic de la promoció immobiliària. Identificar els components econòmics, socials, polítics i culturals que intervenen en el procés d'urbanització de l'Eixample.
- Analitzar les causes que portaren a les successives modificacions d'alguns aspectes del Pla.
- Explicar la funció de representació social de les façanes modernistes dels edificis de l'Eixample i la seva relació amb les idees de llibertat, creació i capitalitat de Catalunya i Europa.
- Explicar la funció de representació social de les façanes i la voluntat de Barcelona de ser capital europea. La creativitat modernista i la crida a l'ordre del noucentisme.

Punt de trobada:

Passeig de Gràcia, davant de la Casa Amatller

L'EIXAMPLE, LA CIUTADELLA, EL BORN I L'EXPOSICIÓ DEL 1888

Itinerari adreçat a segon cicle d'ESO i batxillerat

Aquest itinerari explica la formació d'una àrea central entre la vella i la nova ciutat. A baix de tot del passeig de Sant Joan, una de les grans avingudes de la nova ciutat, el parc de la Ciutadella és una resposta ben europea i moderna de creació d'una àrea de passeig i coneixement on fins aleshores hi havia la Ciutadella. El parc de la Ciutadella, el Born i el seu entorn configuren un espai d'una gran qualitat urbana que, amb l'Exposició Universal del 1888, esdevingué també un pol d'alta qualitat formal. Es configura, així, una àrea de nova centralitat urbana en la confluència entre el nucli consolidat de la ciutat, que hi aflua pel carrer de la Princesa, i la part aleshores més consolidada del nou Eixample.

Objectius:

- Explicar el projecte urbanístic de Josep Fontserè i com aquest es relaciona amb la ciutat vella i el pla urbanístic d'Ildefons Cerdà.
- Analitzar com a través de l'arquitectura i l'urbanisme de finals del segle XIX l'alcalde Rius i Tauler lidera el projecte de fer de Barcelona una gran capital a escala europea.
- Situar la importància de la realització de l'Exposició Universal de Barcelona per acabar de consolidar el projecte del parc de la Ciutadella.
- Mostrar els edificis modernistes de l'Exposició Universal que encara conservem al parc de la Ciutadella tot relacionant-los amb les altres intervencions modernistes que es van fer a la ciutat amb motiu de l'exposició: el passeig Colom, el Portal de la Pau...

Punt de trobada:

Davant l'Edifici Annex del Born. C/ Comercial, 5

L'OBERTURA DE LA VIA LAIETANA I LA CREACIÓ DEL BARRI GÒTIC

Ruta adreçada a segon cicle d'ESO i batxillerat

L'itinerari mostra quina era la percepció del patrimoni a principis del segle XX i els debats que es van entaular a l'hora de donar forma a la nova avinguda i de monumentalitzar el centre històric. El barri Gòtic, la plaça de Ramon Berenguer i el mateix Museu d'Història de Barcelona són fills de l'obertura d'aquesta via prevista en la Reforma de la ciutat vella ideada per Ildefons Cerdà.

Objectius:

- Mostrar que Ciutat Vella era «la ciutat» fins a l'expansió dels suburbis i la construcció de l'Eixample. Mostrar la cara productiva i de residència obrera, en difícils condicions higièniques, per la banda del barri de Sant Pere.
- Explicar el manteniment del paper central del nucli antic: de la construcció de la façana de la catedral, completada a principis del segle XX, a la creació del Palau de la Música per Domènech i Montaner, dins l'àrea de contacte amb la "nova ciutat".
- Explicar el disseny de la Via Laietana sota l'impuls noucentista: noves tècniques constructives i eclecticisme historicista en una via pantalla d'edificis prestigiosos. Mostrar les correccions del 1914 per connectar amb els carrers del seu entorn i crear perspectives monumentals.
- Analitzar la voluntat de representació històrica: l'operació del barri Gòtic i la plaça de Ramon Berenguer el Gran; el complex diàleg urbà i arquitectònic de l'avinguda de la Catedral al llarg del segle XX, fins al nou mercat de Santa Caterina.
- Entrenar-se en la lectura del paisatge urbà com a document històric, amb l'ús de plànols, alçats i textos, i a partir de l'observació directa.

Punt de trobada:

Plaça del Rei - Conjunt Monumental

IMATGES I MEMÒRIA DE MAUTHAUSEN

Del 20 de setembre al 20 de novembre de 2009

Exposició itinerant impulsada per les Amicals de Mauthausen de França i Espanya i pel Ministeri Federal de l'Interior d'Àustria. Es va inaugurar el 6 de maig de 2005 al camp de Mauthausen amb el propòsit de retre homenatge a les víctimes de la persecució nazi.

Es faran visites comentades a l'exposició adreçades a 4t d'ESO i batxillerat.

Lloc:

Plaça del Rei - Conjunt Monumental

Durada:

1 h

BARCELONA-MADRID. 40 ANYS D'ACCIÓ VEÏNAL

Del 27 de novembre de 2009 a l'1 de febrer de 2010

Història de dues ciutats i les lluites ciutadanes que han forjat el present dels seus barris. Exposició conjunta de la FRAVM (Federación Regional de Asociaciones de Vecinos de Madrid) i la FAVB (Federació d'Associacions de Veïns i Veïnes de Barcelona) amb motiu de la celebració del 40è aniversari de la creació de les associacions de veïns.

Moltes de les transformacions urbanístiques, socials i democràtiques que han beneficiat la ciutat i els seus habitats no haguessin estat possibles sense les reivindicacions, les lluites, les propostes i el seguiment del moviment veïnal.

La mostra vol visualitzar i explicar el procés que es va portar a terme per aconseguir un centenar de victòries ciutadanes emblemàtiques a cada ciutat, reivindicant d'una banda la memòria històrica des dels moviments socials de base i de l'altra el paper del moviment veïnal en la construcció d'unes ciutats amb més justícia social.

Es faran visites comentades a l'exposició adreçades a ESO i batxillerat.

Lloc:

Plaça del Rei - Conjunt Monumental

Durada:

1 h

ALTRES EXPOSICIONS TEMPORALS

VISITES, ITINERARIS I TALLERS D'HISTÒRIA DE BARCELONA

L'oferta general d'activitats del Museu d'Història de Barcelona (MUHBA) del curs 2009-2010 inclou visites, visites taller i itineraris urbans, adreçada a tots els cicles educatius, des d'educació infantil fins a Batxillerat i cicles formatius. L'objectiu del programa és elaborar una visió històrica articulada de la metròpoli de Barcelona a partir dels testimonis històrics –restes materials, documents escrits, visuals i orals–, que permeti l'apropiació per part de l'alumnat de la història de la ciutat i del seu patrimoni.

Nouvelle description de la fameuse ville de Barcelone capitale de la province de Catalogne de j. Boisseau, 1645
© AHCB

Qüestions a tenir en compte

- **Nombre màxim d'alumnes:**
25 per educador/a, excepte per a "Vols jugar com ho feien els romans?" i "A pic i pala! La història del Refugi 307", en què el nombre màxim d'alumnes per torn és de 30 amb 2 educadors/res.
- **Durada de les activitats:**
2 h aproximadament, a excepció de l'activitat d'"A pic i pala! La història del Refugi 307" i l'itinerari "Morir i ser enterrat a Barcelona al llarg del temps (part II). Espais dels records. El cementiri del Poblenou", que duren prop d'1h i mitja.
- **Preu per grup:**
80 € (màxim 20 alumnes).
A partir de 20 alumnes 4 € per alumne/a.

VOLS JUGAR COM HO FEIEN ELS ROMANS?

Visita taller adreçada a P4 i P5 d'educació infantil

L'objectiu de l'activitat és descobrir, tot jugant, quins eren els jocs més freqüents de l'època romana, com era la ciutat de Barcino i qui hi vivia. Durant l'activitat es relacionen els diferents jocs amb la vida quotidiana dels infants romans, amb les normes socials de l'època i amb els diferents espais de la ciutat i la casa on es jugava.

Objectius:

- Connectar el passat amb el present i mostrar fins a quin punt idees del passat, com les que donen forma als jocs, poden ser interessants.
- Relacionar els diferents jocs amb la vida quotidiana, les normes socials i els espais públics i privats on es desenvolupaven.

Relacions curriculars:

- Experimentació i manipulació d'elements de l'entorn immediat.
- Estimular la curiositat pel món en què es van originar els jocs presentats.

Materials:

- Elements específics de suport al desenvolupament de la visita taller.

Punt de trobada:

Plaça del Rei - Conjunt Monumental

LA CIUTAT ROMANA

Visita taller adreçada a cicle inicial de primària

Us proposem que us convertiu en arqueòlegs i historiadors per investigar la ciutat romana de Barcino. Què s'hi podia trobar? Com ha condicionat la ciutat romana la ciutat on vivim nosaltres?

Objectius:

- Aprendre que la ciutat de Barcino és l'origen de la ciutat actual i com aquesta ha anat evolucionant al llarg del temps.
- Observar i identificar aspectes del passat romà de Barcelona.
- Conèixer la cultura romana i la seva aportació a la nostra.
- Aplicar la denominació correcta a alguns elements de l'època romana.

Relacions curriculars:

- Aplicació de nocions de canvi i continuïtat en fets quotidians i en elements del patrimoni.
- Ús de fonts d'informació històrica (restes arqueològiques) per explicar certs aspectes de la vida quotidiana i l'estructura urbana de la ciutat en l'època romana.

Materials:

- Elements específics de suport al desenvolupament de la visita taller.

Punt de trobada:

Plaça del Rei - Conjunt Monumental

LA FUNDACIÓ D'UNA CIUTAT ROMANA

Visita taller adreçada a cicle mitjà i superior de primària

Com era una ciutat romana? Com actuaven els romans cada vegada que fundaven una colònia? Durant l'activitat es construeix una restitució hipotètica de la ciutat romana situant els espais i edificis més significatius. La visita taller inclou una visita al subsòl arqueològic de la plaça del Rei - Conjunt Monumental.

Objectius:

- Explicar els elements urbanístics i arquitectònics que configuren la ciutat romana.
- Analitzar un territori i el traçat de la seva estructura urbana d'origen romà. Estudiar la forma, la funció i la situació dels edificis característics de la ciutat romana.
- Interpretació i representació de l'espai.

Relacions curriculars:

- Ús de fonts d'informació històrica per explicar certs aspectes de la vida quotidiana en l'època romana.
- Ús de la periodització convencional: l'edat antiga.
- Ús i interpretació de plànols en diferents suports per explicar l'urbanisme de la ciutat romana i explicar l'evolució de l'espai urbà fins a l'actualitat.

Materials:

- Elements específics de suport al desenvolupament de la visita taller.

Punt de trobada:

Plaça del Rei - Conjunt Monumental

VIATGE A BARCINO

Itinerari i visita adreçats a cicles mitjà i superior de primària

Itinerari guiat per les restes arqueològiques que es conserven de la colònia de Barcino. Es fa un recorregut per la trama actual dels carrers de la ciutat on es conserven encara restes de diverses construccions romanes (el temple, la muralla i l'aqüeducte) i es visiten també els tallers que es conserven al subsòl arqueològic de la plaça del Rei. En aquest itinerari s'explica com va canviar la ciutat antiga en els primers temps medievals i com és que s'han conservat aquestes restes arqueològiques i no d'altres.

Objectius:

- Explicar l'origen i el passat romà de la ciutat. Explicar com l'existència de la ciutat romana ha condicionat l'evolució urbanística de la ciutat.
- Analitzar la forma i les característiques urbanes de Barcino.
- Mostrar les grans continuïtats i discontinuïtats entre la vida quotidiana de l'època romana i l'actual.

Relacions curriculars:

- Ús de fonts d'informació històrica per explicar certs aspectes de la vida quotidiana en l'època romana.
- Ús de la periodització convencional: l'edat antiga.
- Identificació del paper individual en l'època romana.
- Ús i interpretació de plànols per explicar l'urbanisme de la ciutat romana i l'evolució de l'espai urbà fins a l'actualitat.

Materials:

- Dossier de l'alumnat adaptat als diferents nivells.

Punt de trobada:

Plaça del Rei - Conjunt Monumental

CAMINS I NECRÒPOLIS AL VOLTANT DE BARCINO

Visita adreçada a cicle superior de primària
A partir del mes de gener de 2010

En l'època romana el territori s'estructurava amb una extensa xarxa de camins. Seguint la legislació romana, els enterraments es disposaven, a tot l'Imperi, a banda i banda dels camins i les vies d'entrada i sortida de les ciutats. D'aquesta manera el viatger, quan transitava pels camins i passava per davant de les tombes tenia l'oportunitat d'aturar-s'hi i dedicar un record al difunt. La visita a la Via Sepulcral Romana de la plaça de la Vila de Madrid permet descobrir com era la xarxa de camins que portaven a Barcino i quins eren els rituals del món funerari de l'època romana.

Objectius:

- Explicar com era el territori del pla de Barcelona en l'època romana.
- Evidenciar com la centuriació romana ha marcat el traçat de les principals vies de circulació del pla de Barcelona.
- Explicar els rituals funeraris i les creences del món romà. Establir canvis i continuïtats entre els rituals de l'època romana i els d'avui en dia.
- Analitzar l'enterrament com un reflex de la condició social de la persona enterrada.
- Explicar, a partir de diverses anàlisis de les restes arqueològiques i la concurrència de diverses ciències i disciplines, com es pot obtenir molta informació per a la reconstrucció històrica.

Relacions curriculars:

- Aplicació de nocions de canvi i continuïtat en fets quotidians propers, com podria ser la mort o les vies de comunicació, a partir de l'estudi de la necròpolis de la plaça de la Vila de Madrid.
- Ús de la periodització convencional: l'època romana.
- Ús de diferents fonts històriques: documents adaptats i elements patrimonials.
- Lectura i interpretació de plànols.

Punt de trobada:

Via Sepulcral Romana - plaça de la Vila de Madrid

CASES, PLACES I CARRERS A LA BARCELONA MEDIEVAL

Itinerari i visita adreçats a cicle inicial de primària

Itinerari per diferents espais del nucli antic que conserven una forta empremta de l'edat mitjana, en què s'explica com era la vida a la ciutat baixmedieval: on eren les botigues, què es comprava, què es menjava segons l'estació de l'any o com es vivia a la ciutat segons la posició social.

Objectius:

- Mostrar l'estructura urbana de la ciutat medieval.
- Explicar el treball a la Barcelona medieval: les agrupacions d'oficis.
- Analitzar l'ús de l'espai públic de la ciutat medieval (mercats, fires i celebracions) i de l'àmbit domèstic.
- Reflexionar sobre les continuïtats i els canvis en la vida urbana als carrers visitats entre l'època baixmedieval i avui.

Relacions curriculars:

- Ús de fonts d'informació històrica per explicar certs aspectes de la vida quotidiana en l'època medieval.
- Establir continuïtats i canvis en els elements que integren el paisatge urbà: la casa, el carrer, el barri i la ciutat.
- Establir continuïtats i canvis en les diferents formes d'habitatge i l'organització del seu espai interior, entre l'edat mitjana i l'actualitat.
- El taller artesà com a forma d'organització social.

Punt de trobada:

Plaça del Rei - Conjunt Monumental

LA FORMACIÓ D'UNA CAPITAL. LA CIUTAT MEDIEVAL

Itinerari adreçat al cicles mitjà i superior de primària

El Palau Reial Major i Santa Maria del Mar són testimonis encara avui visibles d'una Barcelona que durant l'edat mitjana es convertí en un empori mercantil. Els carrers que es trepitgen en aquest itinerari tenen un entramat urbà que es començà a configurar fa més de vuit-cents anys i porten el nom dels diferents oficis que s'hi desenvoluparen a partir de l'edat mitjana. Algunes cases encara conserven testimonis de com eren els habitatges d'aquests artesans, i alguns edificis del carrer de Montcada, per exemple, continuen mostrant l'opulència de les cases grans de la ciutat.

Objectius:

- Explicar la configuració espacial i social de la ciutat medieval.
- Analitzar les característiques de la ciutat durant l'època medieval.
- Establir continuïtats i canvis en la vida quotidiana entre l'època medieval i avui en dia.
- Identificar el patrimoni relacionat amb el període medieval a la ciutat.

Relacions curriculars:

- Ús de fonts d'informació històrica per explicar certs aspectes de la vida quotidiana en l'època medieval.
- Ús de la periodització convencional: l'edat mitjana.
- Identificació del paper dels homes i les dones individualment i col·lectivament a l'edat mitjana.
- Ús i interpretació de maquetes per explicar l'urbanisme de la ciutat medieval i explicar l'evolució de l'espai urbà.

Materials:

- Dossier de l'alumnat adaptat als diferents nivells.

Punt de trobada:

Plaça del Rei - Conjunt Monumental

VIURE AL MONESTIR EN TEMPS DE LA REINA ELISENDA

Visita taller adreçada a cicle inicial de primària

Visita taller que permet entendre l'estructura i l'organització d'un monestir medieval femení. Els monestirs a l'edat mitjana s'organitzaven com una població que procurava ser econòmicament autosuficient. A més de les rendes generades per les possessions que tenien i de les donacions que rebien, els monestirs tenien dins el seu recinte els horts, una fleca i la carnisseria. També hi havia les cases de capellans, frares i servents. L'església servia de frontera entre el món interior de la clausura i l'exterior. Durant l'activitat es pot escoltar el silenci del claustre i la remor de l'aigua de la font de l'àngel. S'explica com es preparaven els remeis i els aliments que es consumien al monestir.

Objectius:

- Utilitzar fonts senzilles d'informació indirecta per explicar l'estructura del monestir i la vida quotidiana de les monges clarisses.
- Explicar l'organització interna d'un monestir, sense oblidar l'existència de poderosos vincles amb l'exterior, sense els quals la seva autonomia no seria possible.

Relacions curriculars:

- Ús de fonts d'informació històrica per explicar certs aspectes de la vida quotidiana al monestir.
- Explicar, a partir de la presentació referida a Pedralbes, els trets més elementals d'un monestir femení a la baixa edat mitjana: com s'organitzava internament i com s'inseria en l'entorn econòmic, cultural i social de l'època.
- Observació i exploració sensorial d'elements de l'entorn cultural i artístic.

Materials:

- Elements específics de suport al desenvolupament de la visita taller.

Lloc:

Monestir de Pedralbes - Conjunt Monumental

NOBLES, SERVENTES I ESCLAVES AL MONESTIR DE PEDRALBES

Visita taller adreçada a cicle superior de primària

El monestir de Pedralbes era un reflex de la societat i la mentalitat de l'època medieval, i les dones que hi vivien, en clausura, perpetuaven unes relacions de poder i vincles que es forjaven a l'exterior i dins del monestir. En aquesta visita taller s'aprèn com s'organitzava la comunitat de monges clarisses i les activitats diàries als diferents espais del monestir a l'edat mitjana.

Objectius:

- Utilitzar fonts senzilles d'informació indirecta per explicar els criteris d'admissió en un monestir.
- Descriure la vida quotidiana de les monges clarisses en temps medieval.
- Explicar com el monestir depenia de l'existència de poderosos vincles econòmics, socials, polítics i culturals amb l'exterior, sense els quals la seva autonomia interior no hauria estat possible.
- Situar els diferents espais del monestir de Pedralbes i explicar-ne els usos.

Relacions curriculars:

- Ús de diferents fonts històriques per contrastar informacions sobre la vida al monestir.
- Anàlisi de les relacions exteriors del monestir en el context de la societat feudal catalana i dels seus vincles molt directes amb la ciutat de Barcelona i les seves institucions.
- Comprensió de les atribucions de gènere, classe i bagatge cultural que es revelen al monestir. Anàlisi del paper de les dones com a subjectes individuals o col·lectius de la història i valoració de la seva aportació al patrimoni i a la cultura.
- Identificació de maneres de viure i d'organització social dins l'espai del monestir.

Materials:

- Elements específics de suport al desenvolupament de la visita taller.

Lloc:

Monestir de Pedralbes - Conjunt Monumental

PLANTES, REMEIS I APOTECARIS A L'EDAT MITJANA

Visita adreçada als cicles mitjà i superior de primària

Activitat en col·laboració amb el Museu de Ciències

Naturals de Barcelona - Jardí Botànic

Quins usos tenien les plantes medicinals que es conreaven al claustre del monestir de Pedralbes durant l'edat mitjana? La visita permetrà explicar com es guarien les malalties a l'edat mitjana i, en concret, al monestir de Pedralbes. També s'explicarà la visió del cos que es tenia en l'època medieval i com això condicionava les pràctiques mèdiques. Per a aquesta activitat, el museu disposa d'una proposta de projecte de treball, especialment adreçat a centres amb hort escolar, en el qual es treballen de manera interdisciplinària aspectes històrics, medicinals i botànics.

Objectius:

- Relacionar els diferents espais del monestir amb les activitats que s'hi desenvolupaven i la vida de les monges.
- Explicar com es guarien les malalties a l'edat mitjana i, en concret, al monestir de Pedralbes.
- Reflexionar sobre la visió del cos humà en l'època medieval i com això repercuteix en la manera de guarir les malalties, i comparar-ho amb l'actualitat.
- Fer conèixer algunes de les plantes medicinals que es plantaven al monestir a l'edat mitjana i la seva aplicació mèdica.

Relacions curriculars:

- Canvis i continuïtats al llarg del temps: ús de fonts d'informació històrica per explicar aspectes de la vida quotidiana, com la concepció del cos i les pràctiques mèdiques, en l'època medieval.
- Ús de la periodització convencional: l'edat mitjana.
- Identificació del paper dels homes i les dones individualment i col·lectivament a l'edat mitjana.

Materials:

- Elements específics de suport al desenvolupament de la visita taller.

Lloc:

Monestir de Pedralbes - Conjunt Monumental

LA FITOQUÍMICA DE LES PLANTES MEDICINALS

Visita taller adreçada al cicle mitjà de primària
Activitat en col·laboració amb el Col·legi de Farmacèutics de Barcelona i els Laboratoris Klorane

L'activitat s'articula en dues parts: una visita comentada al monestir de Pedralbes, amb un deteniment especial en el jardí de plantes medicinals, on s'explica com es guarien les malalties dins la clausura a l'edat mitjana; i el taller «Descobreix les plantes i la seva química», en què es repassaran conceptes de la fisiologia i el cicle vital de les plantes, i es mostrarà com s'extreuen els principis actius i com s'utilitzen en la fabricació de medicaments i cosmètics.

Objectius:

- Reforçar el coneixement que els infants tenen de la biologia de les plantes i el seu cicle vital.
- Fer una iniciació en la fitoquímica i ampliar el coneixement dels diferents usos de les plantes, com a font de medicaments i cosmètics.
- Situar els diferents espais del monestir de Pedralbes, especialment els dedicats a la cura de les malalties.
- Explicar quines eren les principals malalties a l'edat mitjana i les pràctiques mèdiques que s'usaven per guarir-les.

Relacions curriculars:

- Canvis i continuïtats al llarg del temps: ús de fonts d'informació històrica per explicar aspectes de la vida quotidiana, com la concepció del cos i les pràctiques mèdiques en l'època medieval.
- Ús de la periodització convencional: l'edat mitjana.
- Identificació del paper dels homes i les dones individualment i col·lectivament a l'edat mitjana.

Materials:

- Elements específics de suport al desenvolupament de la visita taller.

Lloc:

Monestir de Pedralbes - Conjunt Monumental

ESPAIS DELS RECORDS. EL CEMENTIRI DEL POBLENOU

Visita adreçada al cicle superior de primària
Activitat organitzada conjuntament amb Cementiris de Barcelona

Visita a un espai poc usual, que permet descobrir la ciutat dels vius a través de la ciutat dels morts. Els cementiris són part i reflex de la història de les ciutats i també una antologia inusual dels gustos i els costums de diferents grups socials en les diferents èpoques. S'explica la història del cementiri del Poblenou i la seva relació amb la ciutat, i es mostren les fites principals del seu patrimoni artístic.

Objectius:

- Explicar la relació que ha existit entre els cementiris i els habitatges al llarg de la història de la ciutat de Barcelona.
- Situar històricament el moment de construcció del cementiri del Poblenou i el que representà per a la ciutat de Barcelona.
- Analitzar els motius higienistes que motivaren la construcció del cementiri del Poblenou.
- Analitzar el cementiri com una font patrimonial que ens permet aprendre els costums, la forma d'organització social i la història dels habitants de la ciutat.

Relacions curriculars:

- Ús del patrimoni del cementiri del Poblenou per contrastar informacions sobre la història contemporània de la ciutat de Barcelona.
- Caracterització de la societat barcelonina d'època contemporània a partir de l'anàlisi de les formes d'organització social que es destrien de les construccions dels monuments funeraris del cementiri.
- Anàlisi de l'evolució del cementiri del Poblenou, durant els més de dos segles que té d'història, amb relació a la vida a la ciutat de Barcelona.
- Anàlisi del paper dels homes i les dones com a subjectes individuals al llarg del temps.

Punt de trobada:

Porta principal del cementiri del Poblenou

EL PARK GÜELL: DE CIUTAT IDEAL A JARDÍ DE LA CIUTAT

Visita adreçada als cicles mitjà i superior de primària
A partir del febrer del 2010

Visita guiada al Park Güell i les seves formes tot relacionant-lo amb la ciutat, la societat i l'època en què es va construir. També s'explica com ha evolucionat la relació entre el parc i la ciutat.

Objectius:

- Situar el moment de la construcció del Park Güell en el seu context històric, social i cultural.
- Relacionar l'obra de l'arquitecte Gaudí amb el mecenatge d'Eusebi Güell.
- Analitzar les formes arquitectòniques del Park Güell.
- Fer una aproximació estètica, simbòlica i funcional dels diferents espais conservats al Park Güell.

Relacions curriculars:

- Les raons que van dur a idear, a l'Europa del segle XIX, la ciutat jardí i la seva aplicació en el cas del Park Güell.
- Esdeveniments i persones rellevants de la història barcelonina al voltant del projecte de construcció del Park Güell com a zona residencial de luxe pròxima al cor urbà de la Barcelona.
- Ús de la periodització convencional: l'època contemporània.

Materials:

- Dossier de l'alumnat.

Punt de trobada:

Park Güell - Centre d'Interpretació

A PIC I PALA! LA HISTÒRIA DEL REFUGI 307

Visita taller adreçada a cicle superior de primària

Visita taller al refugi antiaeri del Poblesec, construït solidàriament pels veïns i veïnes del barri, on s'explica la història de la construcció del refugi, la situació de la població civil i la defensa passiva de la ciutat de Barcelona durant la Guerra Civil.

Objectius:

- Analitzar les característiques tècniques i constructives del Refugi 307.
- Fer conèixer com els bombardejos aeris van afectar la primera gran ciutat de la història on es va assajar el bombardeig de la població civil.
- Situar els esdeveniments històrics, previs, contemporanis i posteriors a la construcció del Refugi 307.
- Explicar la història dels bombardejos aeris de Barcelona durant el període bèl·lic de la Guerra Civil Espanyola (1936-1939).
- Explicar la relació entre la Guerra Civil i la Segona Guerra Mundial a través del paper de les ciutats en l'estratègia militar.

Relacions curriculars:

- Ús de diferents fonts històriques per contrastar informacions sobre la Guerra Civil i obtenir factors explicatius de les accions humanes. Diferenciació entre memòria i història.
- Barcelona en el marc de la Guerra Civil Espanyola, i la Guerra Civil Espanyola en el marc de la història del segle XX.
- Mostrar l'interès de l'explicació històrica per situar la trajectòria col·lectiva i per pensar, amb perspectiva històrica, en el futur.

Materials:

- Elements específics de suport al desenvolupament de la visita taller.

Lloc:

Refugi 307- Poblesec

Qüestions a tenir en compte

- **Nombre màxim d'alumnes:**
25 per educador/a, excepte la "Visita al Refugi 307: solidaritat per sobreviure", on el nombre màxim d'alumnes és de 30 per torn amb dos educadors/res.
- **Durada de l'activitat:**
2 h aproximadament. La visita "El retaule del Conestable, una pintura per a la Capella Reial" i l'itinerari "Morir i ser enterrat a Barcelona al llarg del temps (part II). Espai dels records. El cementiri del Poblenou" tenen una durada d'1 h i mitja aproximadament. "La transformació del front marítim oriental" dura 3 h i mitja.
- **Preu per grup:**
80 € (màxim 20 alumnes).
A partir de 20 alumnes, 4 € per alumne/a.

DE BARCINO A BARCHINONA. LA CIUTAT ANTIGA

Itinerari i visita adreçats a ESO, batxillerat i cicles formatius

La història de la ciutat antiga fins als primers temps medievals, desgranada al llarg d'un itinerari guiat per les restes arqueològiques. Durant aquest itinerari s'explica l'estructura urbanística de la ciutat i alguns aspectes de la vida urbana en l'època romana. Inclou una visita al subsòl arqueològic del Conjunt Monumental de la Plaça del Rei.

Objectius:

- Situar Barcino, colònia romana establerta prop del mar, en una plana agrícola i en la ruta que conduïa de Roma cap a Tarraco.
- Explicar l'origen i els primers temps de la ciutat romana.
- Analitzar la forma i les característiques econòmiques, socials i polítiques de Barcino al segle III i la seva posterior evolució en l'antiguitat tardana i en els inicis de l'època medieval.
- Mostrar el pòsit romà en la trajectòria urbana posterior de Barcelona, amb una referència especial al paper de les muralles en la definició de l'espai urbà.

Materials:

- Dossier de l'alumnat adaptat als diferents nivells.

Punt de trobada:

Plaça del Rei - Conjunt Monumental

URBANISME I PODER. EL CONJUNT MONUMENTAL DE LA PLAÇA DEL REI

Itinerari i visita adreçats a ESO, batxillerat i cicles formatius

Durant dos mil anys, el poder civil i religiós de la ciutat de Barcelona s'ha mantingut prop del fòrum romà. L'itinerari mostra la relació entre espai i poder al llarg de dos mil anys d'història, des de l'espai del fòrum i del temple d'August, fins al reforçament simbòlic d'aquest territori amb la idea de crear un «barri gòtic», mentre sota seu es començava a excavar la ciutat romana. Inclou una visita a la plaça del Rei - Conjunt Monumental.

Objectius:

- Explicar el condicionament romà en el procés d'evolució urbanística de la ciutat i l'impacte en la configuració del centre de poder de la cristianització i dels canvis urbans en l'època visigòtica.
- Estudiar la configuració dels centres de poder baixmedievals i dels primers temps moderns: catedral, Palau Episcopal, Palau Reial, Consell de Cent, Generalitat i Palau del Lloctinent.
- Explicar la situació que es crea en el segle XIX amb l'obertura de la plaça de Sant Jaume.
- Mostrar l'evolució del centre de poder al llarg del segle XX i la confirmació simbòlica del llegat medieval i antic a partir de les operacions historicistes iniciades arran de l'obertura de la Via Laietana.

Punt de trobada:

Plaça del Rei - Conjunt Monumental

BARCINO/BCN

Itinerari i visita adreçats a batxillerat
A partir del novembre del 2009

Itinerari de 3 h pensat especialment per als alumnes de batxillerat, que té l'objectiu de situar la ciutat romana de Barcino respecte de la Barcelona contemporània, tot analitzant en quina mesura la ciutat d'avui en dia és deutora de la ciutat romana i com la trama urbana actual ha integrat i monumentalitzat els vestigis romans que n'han pervingut.

L'itinerari s'inicia a la plaça de la Vila de Madrid, on es conserva la traça d'una via romana secundària que menava cap a Barcino i la necròpolis que flanquejava el camí. Tot seguit es visiten les restes dels aqüeductes, les muralles que encerclaven la ciutat, amb les portes d'època que encara es conserven, i les restes del temple dedicat a l'emperador August, l'únic vestigi dels edificis que van constituir el fòrum. L'itinerari inclou la visita als tallers d'època romana que es conserven en el subsòl arqueològic de la plaça del Rei.

Objectius:

- Situar Barcino, colònia romana establerta prop del mar, en una plana agrícola i en la ruta que conduïa de Roma cap a Tarraco.
- Explicar les principals restes arqueològiques conservades de la ciutat romana.
- Mostrar el pòsit romà en la trajectòria urbana posterior de Barcelona, amb una referència especial al paper de les muralles en la definició de l'espai urbà.
- Explicar certs aspectes de la vida quotidiana del món dels romans i analitzar en quina mesura han continuat o canviat avui en dia: els rituals funeraris, l'alimentació, la higiene, la família, les creences religioses.

Punt de trobada:

Via Sepulcral Romana - plaça de la Vila de Madrid

CAMINS I NECRÒPOLIS AL VOLTANT DE BARCINO

Visita adreçada a ESO i batxillerat
A partir del novembre del 2009

En l'època romana el territori s'estructurava amb una extensa xarxa de camins que connectaven ciutats i municipis. Seguint la legislació romana, els enterraments es disposaven, a tot l'Imperi, al llarg dels camins i les vies d'entrada i sortida de les ciutats. D'aquesta manera el viatger, quan transitava pels camins passava per davant de les tombes i tenia l'oportunitat d'aturar-s'hi i dedicar un record al difunt.

La visita a la Via Sepulcral Romana i al centre d'interpretació de la plaça de la Vila de Madrid permet explicar com s'articulava el territori del pla de Barcelona en el context del Mediterrani occidental, a partir d'una extensa xarxa de vies principals i secundàries, i també conèixer amb detall com eren els rituals funeraris romans, les tipologies de tombes i els aspectes socials i econòmics que es desprenen de l'estudi aprofundit que ha fet el MUHBA d'aquesta necròpolis.

Objectius:

- Analitzar el territori i el traçat de la seva estructura d'origen romà.
- Explicar com era el territori del pla de Barcelona en l'època romana.
- Evidenciar com la centuriació romana ha marcat el traçat de les vies principals de circulació del pla de Barcelona.
- Explicar els rituals funeraris del món romà i com aquests eren un reflex de les seves creences. Establir canvis i continuïtats entre els rituals de l'època romana i els d'avui en dia.
- Analitzar l'enterrament com un reflex de la condició social de la persona que hi ha allà enterrada.
- Explicar com, a través de les ciències associades a l'arqueologia, es pot arribar a obtenir informació sobre les restes arqueològiques.

Punt de trobada:

Via Sepulcral Romana - plaça de la Vila de Madrid

MORIR I SER ENTERRAT A BARCELONA AL LLARG DEL TEMPS (Part I). Que la terra et sigui lleu

Itinerari i visita adreçats a ESO

Al llarg de la història, la relació que els habitants de Barcelona han tingut amb el món de la mort ha anat canviant. Les creences religioses, els coneixements mèdics i científics i l'organització de la ciutat han determinat la ubicació dels cementiris, les formes de les tombes i els rituals funeraris. El MUHBA, juntament amb Cementiris de Barcelona, proposa un itinerari en dues parts, que, si es vol, es poden dur a terme aïlladament. La part I d'aquest itinerari consisteix en un recorregut des de la Via Sepulcral Romana de la plaça de la Vila de Madrid, fins a l'Hospital de Sant Llätzer, Santa Maria del Pi, on a l'edat mitjana hi havia una sagrera, i el Centre d'Interpretació del Call, per analitzar la relació entre cementiri i ciutat al llarg de la història.

Objectius:

- Explicar la relació entre cementiri, ciutat i territori, des de l'època romana fins a l'època medieval, amb un breu apunt sobre el món funerari en època contemporània.
- Explicar els rituals funeraris de diferents èpoques i establir canvis i continuïtats.
- Explicar la legislació que hi ha hagut durant diferents èpoques sobre la ubicació dels cementiris.
- Presentar les principals causes de mort que hi va haver durant l'època romana i l'edat mitjana, a partir de la documentació conservada i la documentació generada per les excavacions arqueològiques.
- Reflexionar sobre els rituals funeraris com un reflex de les mentalitats i creences dels grups socials als quals pertanyen els difunts.

Punt de trobada:

Via Sepulcral Romana - plaça de la Vila de Madrid

LA FORMACIÓ D'UNA CAPITAL. LA CIUTAT MEDIEVAL

Itinerari i visita adreçats a ESO, batxillerat i cicles formatius

L'itinerari mostra la formació d'un empori mercantil i una capital política, tot recorrent els testimonis encara avui visibles d'una Barcelona medieval en expansió: carrers, parcel·lari, edificis artesans, conjunts monumentals.

Objectius:

- Explicar, a partir de l'entramat de carrers, el parcel·lari i les edificacions, la configuració espacial i social de la ciutat medieval, tot mostrant com els processos de creixement urbà comportaven guanys, pèrdues i conflictes, fins i tot immobiliaris, i relacionant-los amb l'activitat productiva i amb el comerç llunyà.
- Abordar aspectes de la vida quotidiana, especialment a l'entorn del sistema gremial i la seva combinació entre residència, treball i vida social.
- Presentar, a partir dels conjunts monumentals conservats, la formació de les institucions de govern de la ciutat i la implantació a la ciutat d'altres poders com a capital de Catalunya i principal centre urbà de la corona catalanoaragonesa.
- Mostrar el repertori de formes per resoldre les necessitats constructives més diverses a partir de la progressiva definició d'un gòtic amb característiques pròpies.
- Apuntar, a partir de les tipologies edificatòries, la permanència de molts aspectes del teixit econòmic, social i urbà més enllà de l'edat mitjana.

Materials:

- Dossier de l'alumnat adaptat als diferents nivells.

Punt de trobada:

Plaça del Rei - Conjunt Monumental

QUAN EL CALL ERA EL CALL DELS JUEUS

Itinerari i visita adreçats a ESO, batxillerat i cicles formatius

Aproximació al Call jueu de la Barcelona medieval a partir d'una visita al Centre d'Interpretació del Call i d'un itinerari pels carrers de l'entorn.

Objectius:

- Aproximar-nos a la història d'un espai de la ciutat on, des del segle XI fins al XIV, visqué la comunitat jueva, presentant-ne també l'evolució al llarg del temps: el Call Major i el Call Menor.
- Explicar la vida quotidiana d'una comunitat que, sota la protecció del rei i en convivència amb els altres habitants de la ciutat, va ser un component cabdal de la Barcelona medieval fins als tràgics esdeveniments de finals del segle XIV que van conduir a la seva diàspora.
- Analitzar els canvis econòmics i polítics de la baixa edat mitjana, incidint especialment en l'auge de la vida urbana i del comerç, i exposar la creació d'un ric patrimoni cultural jueu en la Barcelona de l'època.
- Situar la història urbana del Call dins d'una visió de llarga durada de l'espai que ocupava, des de les seves bases romanes fins a la incorporació i modificació de les construccions del Call en la trajectòria urbana posterior.

Punt de trobada:

Centre d'Interpretació del Call

PEDRALBES, LA HISTÒRIA D'UN MONESTIR

Visita adreçada a secundària, ESO i cicles formatius

Recorregut pels espais del monestir de Pedralbes que mostra la trajectòria històrica de la comunitat clarissa i algunes obres del llegat artístic del monestir.

Objectius:

- Situar la trajectòria històrica del monestir de Pedralbes i la progressiva construcció del complex monàstic. Relació entre l'organització de la vida monàstica i la disposició dels espais del conjunt.
- Fer una anàlisi arquitectònica de l'espai monàstic: ritmes i formes de diferents dependències del monestir a l'entorn del claustre.
- Explicar les característiques del gòtic a Pedralbes en el marc del gòtic català i aportacions posteriors a la definició del monestir.
- Fer un apunt sobre les pintures de Ferrer Bassa, iconografia i estil d'un conjunt excepcional en l'art europeu, i sobre algunes altres obres d'art cabdals del tresor del monestir.
- Explicar el paper de sor Eulàlia Anzizu en la restauració neogòtica del conjunt medieval.

Materials:

- Dossier de l'alumnat.

Punt de trobada:

Monestir de Pedralbes - Conjunt Monumental

SARRIÀ, LA REINA ELISENDA I ELS MONTCADA

Itinerari i visita adreçats a segon cicle d'ESO

Itinerari guiat des de la Casa de la Vila de Sarrià fins a l'interior del monestir de Pedralbes. Permet conèixer com la influència del monestir s'estenia més enllà del seu recinte.

Objectius:

- Explicar els vincles feudals entre el monestir de Pedralbes i el poble de Sarrià.
- Explicar el paper de la figura de la reina Elisenda de Montcada en la fundació del monestir.
- Situar el monestir de Pedralbes en el context històric de l'edat mitjana.
- Mostrar l'empremta històrica en la forma urbana actual.
- Fer un breu apunt sobre l'organització de l'espai del monestir i la seva formalització arquitectònica.

Punt de trobada:

Casa de la Vila de Sarrià. Consell Municipal del Districte de Sarrià - Sant Gervasi

LA MEDICINA MEDIEVAL I EL JARDÍ MEDICINAL DE PEDRALBES

Visita adreçada a ESO

Visita comentada que permet descobrir la concepció del cos i la malaltia a l'edat mitjana, el monestir de Pedralbes i com es guarien les malalties en una comunitat de clausura.

Objectius:

- Presentar breument el conjunt del monestir.
- Fer conèixer la pràctica de la medicina en l'època medieval i explicar els coneixements medicinals en el context del monestir, així com les malalties i els guariments més habituals.
- Explicar la influència de la cultura grecollatina en els coneixements mèdics àrabs i la seva incorporació al coneixement mèdic medieval, i també el balanç entre religió i ciència en els principis bàsics de la medicina medieval.
- Analitzar la concepció que es tenia del cos en l'època i la relació que s'establia entre alimentació i malaltia. Estudiar les plantes que es conreaven al monestir i la seva possible aplicació mèdica.

Punt de trobada:

Monestir de Pedralbes - Conjunt Monumental

EL RETAULE DEL CONESTABLE, UNA PINTURA PER A LA CAPELLA REIAL

Visita adreçada a ESO i batxilletat
A partir del gener del 2010

A través del gest, les mirades, la situació dels personatges, els escenaris i les relacions que s'estableixen entre les diferents escenes d'un retaule, els pintors dels temps del gòtic pintaven històries perquè els observadors les interpretessin. Més de cinc-cents anys després que Jaume Huguet pintés el retaule del Conestable per a la capella del Palau Reial Major, és possible encara estudiar aquest retaule conservat in situ. A partir de l'observació, l'anàlisi i la reflexió s'estudia el context històric, social i cultural en el qual Jaume Huguet va pintar aquest retaule. També es fa també una reflexió sobre la lectura que fem avui en dia d'aquesta obra d'art.

Objectius:

- Analitzar les característiques formals d'un retaule gòtic.
- Relacionar el retaule del Conestable amb el lloc per al qual va ser creat.
- Explicar el retaule del Conestable de Jaume Huguet, amb relació al seu context de producció.
- Reflexionar sobre el paper narratiu dels retaules gòtics. Cercar paral·lelismes narratius amb altres llenguatges artístics.
- Explicar l'ideal femení de la Verge Maria com a model de les dones a l'edat mitjana. Cercar paral·lels amb la societat contemporània sobre com avui en dia es construeixen els ideals i com es representen.
- Reflexionar sobre la lectura que fem avui en dia d'una obra d'art medieval.

Materials associats:

- Recull d'imatges del retaule per a l'alumnat.

Punt de trobada:

Plaça del Rei - Conjunt Monumental

BARCELONA A L'ÈPOCA MODERNA

Itinerari adreçat a ESO, batxillerat i cicles formatius

Itinerari pels espais de la Barcelona moderna dels segles XVII i XVIII, des del centre polític i religiós (Palau del Lloctinent, carrer dels Comtes, Sant Sever i plaça de Sant Jaume) fins a la zona més densa i activa (carrer de l'Argenteria, el Born i el renovat centre urbà del segle XVIII a l'entorn de Pla de Palau, la Llotja i el carrer Ample en direcció a la Rambla).

Objectius:

- Barcelona en el context de l'Europa moderna. La configuració espacial i social i la vida urbana als segles XVI i XVII en una ciutat que no s'ajusta al tòpic d'una època de decadència.
- El durador pòsit de la ciutat configurada a la baixa edat mitjana. Anàlisi de la concepció de l'habitatge i de les seves activitats i la seva relació amb l'urbanisme.
- L'impacte de la ruptura política del 1714 en un teixit social urbà estable i l'empremta del dinamisme econòmic del segle XVIII en la configuració de l'espai urbà.
- Barcelona i Catalunya dins d'una visió de llarga durada de l'Europa moderna: canvi i continuïtat de la ciutat de Barcelona en el temps dels Àustries en un moment de construcció d'un estat espanyol centralitzat.

Punt de trobada:

Plaça del Rei - Conjunt Monumental

MORIR I SER ENTERRAT A BARCELONA AL LLARG DEL TEMPS (PART II). Espai dels records. El cementiri del Poblenou

Visita adreçada a ESO

Organitzada conjuntament amb Cementiris de Barcelona

Al llarg de la història, la relació que els habitants de Barcelona han tingut amb el món de la mort ha anat canviant. Les creences religioses, els coneixements mèdics i científics i l'organització de la ciutat han determinat la ubicació dels cementiris, les formes de les tombes i els rituals funeraris. El MUHBA, juntament amb Cementiris de Barcelona, proposa un itinerari en dues parts, que, si es vol, es poden fer aïlladament. La part II de l'itinerari es desenvolupa en el marc del cementiri del Poblenou creat a finals del segle XVIII. Visitar aquest espai permet descobrir la història dels vius a través de les ciutats dels morts, la relació del cementiri amb la ciutat i la vàlua del seu patrimoni artístic.

Objectius:

- Explicar la relació que ha existit entre els cementiris i els habitatges al llarg de la història de la ciutat de Barcelona.
- Situar històricament el moment de construcció del cementiri del Poblenou i el que representà per a la ciutat de Barcelona.
- Analitzar els motius higienistes que motivaren la construcció del cementiri del Poblenou.
- Analitzar el cementiri com una font patrimonial que ens permet aprendre els costums, la forma d'organització social i la història dels habitants de la ciutat.
- Valorar els monuments funeraris del cementiri del Poblenou com un important patrimoni artístic.

Punt de trobada:

Davant de la porta principal del cementiri del Poblenou

EL POBLENOU, BRESSOL INDUSTRIAL

Ruta adreçada a ESO, batxillerat i cicles formatius

Itinerari pels espais i edificis industrials conservats al Poblenou que permeten analitzar el procés d'industrialització de Sant Martí de Provençals amb relació a la ciutat de Barcelona, des del moment en què se situen els prats d'indianes a finals del segle XVIII, fins al 22@ del segle XXI.

Objectius:

- Explicar el procés d'industrialització de Barcelona durant el segle XIX i principis del segle XX i les seves repercussions en la transformació urbana de Sant Martí de Provençals.
- Estudiar les transformacions socials del segle XIX vinculades a la industrialització. Innovació tècnica, dinàmica empresarial, dinamisme obrer i associacionisme popular al Poblenou de Sant Martí de Provençals.
- Analitzar les condicions de vida dels treballadors, l'especialització en el treball i la immigració en el primer terç del segle XX.
- Explicar el creixement metropolità, el canvi econòmic i la metamorfosi urbanística al Poblenou, des dels anys seixanta fins al 22@ de principis del XXI.

Punt de trobada:

Centre Cultural La Farinera del Clot. Gran Via de les Corts Catalanes, 837

LA FABRA I COATS, SANT ANDREU I BARCELONA

Visita i ruta adreçada a segon cicle d'ESO

Trajectòria d'una fàbrica que crea un teixit social i urbà en un dels nuclis fonamentals (Sant Andreu) de la Barcelona unificada el 1897, i que es manté fins a principis del segle XXI. Activitat en col·laboració amb l'Associació d'Amics de Fabra i Coats, que ens aportarà els testimonis orals dels antics treballadors i treballadores que ens explicaran la seva experiència.

Objectius:

- Explicar el procés d'industrialització de Barcelona durant el segle XIX i principis del segle XX i les seves repercussions en la transformació urbana de Sant Andreu del Palomar.
- Fer conèixer el funcionament d'una fàbrica tèxtil originària del segle XIX, que es va transformant al llarg del segle XX per adaptar-se a les innovacions tècniques i a la seva internacionalització.
- Explicar les transformacions socials del segle XIX vinculades a la industrialització. La conflictivitat obrera, el moviment obrer i l'associacionisme a Sant Andreu del Palomar.
- Explicar la trajectòria del model de Can Fabra, amb assistència mèdica, economat, guarderia i entitats de lleure per als treballadors, en comparació d'altres models de distribució en la presentació de serveis entre treballadors, empreses i poders públics.

Punt de trobada:

Davant del Centre Cultural Can Fabra, c/ Segre, 24-32

VERDAGUER I EL SEU TEMPS

Visita adreçada a ESO, batxillerat i cicles formatius

Recorregut per l'obra de Jacint Verdaguer amb relació a la ciutat de Barcelona i també per la contribució de la literatura en la ideació de la ciutat del segle XX.

Objectius:

- Fer conèixer la figura de Jacint Verdaguer i la seva obra.
- Gaudir de l'obra de Verdaguer sense limitar-la a una font d'informació històrica.
- Situar el context històric i literari del gran poeta de Catalunya de la segona part del vuit-cents: el romanticisme europeu i la Renaixença.
- Reflexionar sobre la literatura com a eco d'un determinat ambient social.
- Establir vincles entre l'obra poètica de Verdaguer i la ciutat de Barcelona.

Punt de trobada:

Casa Verdaguer - Vila Joana

EL PARK GÜELL: DE CIUTAT IDEAL A JARDÍ DE LA CIUTAT

Visita adreçada a ESO, batxillerat i cicles formatius

Durant la visita s'expliquen les relacions del Park Güell amb la ciutat, la societat i l'època en què es va construir. S'analitzen també les formes arquitectòniques del parc, el seu sentit estètic, simbòlic i funcional, i també les relacions entre el seu promotor, Eusebi Güell, destacat membre de la burgesia barcelonina, i el seu arquitecte, Antoni Gaudí. Per acabar, s'explica com ha evolucionat la relació entre el parc i la ciutat.

Objectius:

- Situar el moment de la construcció del Park Güell en el seu context històric, social i cultural. Gaudí i la utopia urbana corporativa i formalista dels Güell: Palau Güell, Colònia Güell i Park Güell.
- Relacionar la biografia de l'arquitecte Gaudí amb la del seu mecenes, Eusebi Güell, en el cas concret del plantejament i la formalització del projecte del Park Güell.
- Analitzar els ritmes i les formes del Park Güell i contrastar el sentit estètic, simbòlic i funcional dels diferents espais conservats.
- Explicar la creació de noves formes arquitectòniques partint de la unió entre construcció tradicional i tècniques constructives modernes, amb una representació de la natura i un ús dels materials, inclòs el reciclatge, que són part íntima del programa arquitectònic i urbanístic de Gaudí.

Materials:

- Dossier de l'alumnat.

Punt de trobada:

Centre d'Interpretació del Park Güell

EL REFUGI 307: SOLIDARITAT PER SOBREVIURE

Visita adreçada a ESO i batxillerat

Visita al refugi antiaeri del Poble-sec, construït pels veïns i veïnes del barri. El combat per sobreviure exigia una estreta col·laboració entre tots.

Objectius:

- Situar els esdeveniments històrics, previs, contemporanis i posteriors a la construcció del Refugi 307.
- Explicar les teories militars sobre el bombardeig de les ciutats després de la Primera Guerra Mundial i en temps de preparació d'una altra gran guerra internacional. La història dels bombardeigs de Barcelona durant la Guerra Civil Espanyola: el bombardeig naval i la participació de les aviacions italiana i alemanya en els bombardejos aeris.
- Fer conèixer l'impacte dels bombardejos aeris sobre la població civil.
- Analitzar les característiques tècniques i constructives i el funcionament del Refugi 307.
- Recerca d'aspectes de la vida quotidiana en un període d'excepció, com és el dels temps d'una guerra civil, a partir de fonts escrites, gràfiques i orals.

Materials:

- Dossier de l'alumnat.

Punt de trobada:

Refugi 307 - Poblesec

LA TRANSFORMACIÓ DEL FRONT MARÍTIM ORIENTAL

Ruta adreçada a segon cicle d'ESO i batxillerat

Relació entre patrimoni econòmic, social i cultural en la metamorfosi del front marítim, des del Poblenou industrial fins al trasllat de les indústries, els polígons d'habitatge de l'àrea del Besòs i els plans per al 1992, base de les transformacions posteriors, situades més enllà en el temps del període d'estudi proposat. El carrer de Llull serà l'eix vertebrador del recorregut.

Objectius:

- Analitzar la metamorfosi del front marítim oriental de Barcelona, un espai decisiu del segle XVIII fins al 1992 pel que fa a l'evolució industrial, social i urbana del conjunt de la ciutat metropolitana, amb el canvi decisiu del 1914, en què es decideix no ubicar la segona exposició al lllevant de la ciutat, a favor de Montjuïc.
- Llegir i interpretar mapes, plànols i imatges, i realització d'una observació directa per a una anàlisi de les formes urbanes i de diferents tipus de construccions com a documents històrics.

Punt de trobada:

Sortida del metro Selva de Mar (L4)

Durada de l'activitat:

3 h i mitja aproximadament, inclosa una pausa a mig recorregut.

Nota:

Durant la visita s'ha d'agafar una vegada el tramvia.

QUADRE RESUM D'ACTIVITATS

PUNT DE TROBADA	ACTIVITAT	Pàgina	INFANTIL P4 - P5	cicle inicial	PRIMÀRIA cicle mitjà	cicle superior	SECUNDÀRIA 1r cicle	2n cicle	ESPO
Projecte 150 anys del Pla Cerdà i dels Jocs Florals	La construcció d'una visió romàntica de la ciutat	16							
	L'ambició metropolitana en la construcció de l'Eixample	17							
	Raó, passió i negoci en la construcció de l'Eixample	17							
	L'Eixample, la Ciutadella, el Born i l'exposició de 1988	18							
	L'obertura de la Via Laietana i la creació del barri gòtic	18							
PLAÇA DEL REI Conjunt Monumental	Vols jugar com feien els romans?	23							
	La ciutat romana	23							
	La fundació de la ciutat romana	24							
	Viatge a Barcino	24							
	De Barcino a Barchinona. La ciutat antiga	31							
	Urbanisme i poder: el Conjunt Monumental de la Plaça del Rei	31							
	Cases, places i carrers a la Barcelona medieval	25							
	La formació d'una capital. La ciutat medieval	26, 33							
	El retaule del Conestable, una pintura per a la Capella Reial	36							
Barcelona a l'època moderna	36								
VIA SEPULCRAL ROMANA Plaça Vila de Madrid	Camins i necròpolis al voltant de Barcino	25, 32							
	Barcino/Bcn	32							
	Morir i ser enterrat a Barcelona al llarg del temps (part I)	33							
EL CALL Centre d'Interpretació	Quan el Call era el Call dels jueus	35							
MONESTIR DE PEDRALBES Conjunt Monumental	Viure al monestir en temps de la reina Elisenda	26							
	Nobles, serventes i esclaves al Monestir de Pedralbes	27							
	Sarrià, la Reina Elisenda i els Montcada	35							
	Plantes, remeis i apotecaris a l'edat mitjana	27							
	Taller de fitoquímica de plantes medicinals	28							
	La medicina medieval i el jardí medicinal de Pedralbes	35							
Pedralbes, la història d'un monestir	34								
CASA VERDAGUER Vil·la Joana, Collserola	Verdaguer i el seu temps	38							
PARK GÜELL Centre d'Interpretació	El Park Güell. de ciutat jardí a jardí de la ciutat	29, 39							
REFUGI 307 Poblesec	A pic i pala! La història del Refugi 307	29							
	El Refugi 307: solidaritat per sobreviure	39							
ALTRES	Morir i ser enterrat a Barcelona al llarg del temps (part II)	37							
	El Poblenou, bressol de industrial	37							
	La Fabra i Coats, Sant Andreu i Barcelona	38							
	La transformació del front marítim oriental	40							

ABACUS DÓNA SUPORT AL PROGRAMA D'ACTIVITATS
ESCOLARS DEL MUHBA (MUSEU D'HISTÒRIA DE BARCELONA)

INFORMACIÓ I RESERVES >

Tel.: 93 256 21 22. Fax: 93 268 04 54
Adreça electrònica: reserves-mhcb@bcn.cat
Horari d'atenció: de dilluns a dijous, de 10 a 14 h
i de 16 a 19 h. Divendres de 10 a 14 h

www.museuhistoria.bcn.cat

Plaça del Rei Conjunt Monumental	Temple d'August Carrer Paradís	Via Sepulcral Romana Plaça Vila de Madrid	El Call Centre d'Interpretació	Monestir de Pedralbes Conjunt Monumental	Casa Verdaguier Vil·la Joana, Collserola	Park Güell Centre d'Interpretació
Pl. del Rei, s/n 08002 Barcelona Tel.: 93 256 21 00 Horari de visita: 1/10 al 31/03 de dt. a ds. de 10 a 14 h i de 16 a 19 h. 1/04 al 30/09 de dt. a ds. de 10 a 20 h. Tot l'any dg. de 10 a 20h. (a partir de les 15 h entrada gratuïta). Dl. tancat.	C/ Paradís, 10 08002 Barcelona Tel.: 93 256 21 00 Horari de visita: 1/10 al 31/03 de dt. a ds. de 10 a 14 h i de 16 a 19 h. 1/04 al 30/09 de dt. a ds. de 10 a 20 h. Tot l'any dg. de 10 a 20h. (a partir de les 15 h entrada gratuïta). Dl. tancat.	Pl. Vila de Madrid 08002 Barcelona Tel.: 93 256 21 00 Inauguració: tardor 2009. Santa Caterina Espai Arqueològic Pl. Joan Capri (Mercat de Santa Caterina) 08003 Barcelona Horari de visita: dl., dt., dc. i ds. de 8.30 a 14 h. Dj. i dv. de 8.30 a 20 h.	Placeta Manuel Ribé, s/n 08002 Barcelona Tel.: 93 256 21 00 Horari de visita: dc., dj. i dv. de 10 a 14 h. Ds. d'11 a 18 h. Dg. i festius d'11 a 15 h. Dt. per a grups amb reserva.	Baixada del Monestir, 9 08034 Barcelona Tel.: 93 256 34 34 Horari de visita: 1/10 al 31/03 de dt. a ds. de 10 a 14 h. 1/04 al 30/09 de dt. a ds. de 10 a 17 h. Tot l'any dg. de 10 a 20 h (a partir de les 15 h entrada gratuïta). Dl. tancat.	Ctra. Església, 104 Vil·la Joana, Vallvidrera 08017 Barcelona Tel.: 93 204 78 05 Horari de visita: ds., dg. i festius de 10 a 14h. De dt. a dv., per a grups amb reserva prèvia. Dl. tancat. Agost tancat.	Pavelló de Consergeria, Park Güell C/ d'Olot, s/n 08024 Barcelona Tel.: 93 285 68 99 Tancat per obres durant tot el 2009. Refugi 307 Poblesec Nou de la Rambla, 169 08004 Barcelona Horari de visita: ds. i dg. d' 11 a 14 h. De dt. a dv., per a grups amb reserva prèvia.

Si necessiteu interpretació a la llengua de signes per
a qualsevol de les activitats, us preguem que ho
comuniqueu per telèfon, fax o correu electrònic,
amb una antelació de 2 o 3 dies laborables.
Per a totes les activitats es disposarà d'aparells d'FM.

Amb el patrocini de:

Benefactors

Patrons

